

تبیین نقش امام خامنه ای (مدظله العالی) در هدایت و رهبری جبهه مقاومت

سمانه میردار^۱

چکیده

جمهوری اسلامی ایران به عنوان اصلی ترین رکن محور مقاومت در طول سالیان سال همواره در خط مقدم مقابله با سلطه گری آمریکا و مقابله با تجاوزگری و توسعه طلبی رژیم صهیونیستی و یاری و کمک به ملت های مظلوم منطقه بوده است و هرروز نیز بر توان بازدارندگی خود و یاری رساندن به اعضای محور مقاومت افزوده است. بی تردید بخش عمده ای از تحولات منطقه متأثر از انقلاب و سیاست های نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران بوده است. در این میان شخصیت مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به عنوان سکندار انقلاب و رهبر و ثوری پرداز و تصمیم ساز نظام، نقش بی بدیلی است. درعین حال مقوله مقاومت اسلامی به عنوان یکی از شاخصه ها و ارکان انقلاب اسلامی در نگاه معظم له یک نگاه اعتقادی و قرآنی است، بدین معنا که مقاومت در راه حق، متضمن تحقق وعده های الهی و پیروزی جبهه حق در برابر لشکریان باطل است. بنابراین با عنایت به جایگاه ولایت فقیه در انقلاب اسلامی و تسلط معظم له به مسائل محور مقاومت، نقش ایشان در تقویت و رشد بنیه دفاعی- نظامی جبهه مقاومت نقش بسزایی است. هدف اصلی این مقاله تبیین نقش فرمانده معظم کل قوا در هدایت و رهبری جبهه مقاومت می باشد تا بر اساس آن اقدامات تقویت بنیه دفاعی و نظامی جبهه مقاومت توسط دولت ها و گروه ها و نهضت ها هدایت شوند. این مقاله در پی تبیین نقش مقام معظم رهبری «مدظله العالی» در هدایت و رهبری جبهه مقاومت است؛ لذا راهبردها و پیامدهای هدایت و رهبری فرمانده معظم کل قوا در جبهه مقاومت به شرح ذیل می باشند: ۱- راهبردها: ایستادگی و استقامت، آمادگی و بصیرت، ایجاد اقتدار بازدارنده؛ ۲- پیامدها: رشد و توسعه فرهنگ مقاومت در منطقه، توسعه خوداتکایی و نفی وارداتی در منطقه.

واژگان کلیدی: تهدیدات هوایی، شناسایی هوایی، قدرت هوایی، راهبردهای مقابله

^۱. طلبه سطح دو مدرسه علمیه الزهرا «سلام الله علیها» شهرستان خاش

با عنایت به مبانی شکل گیری رژیم صهیونیستی در نقطه حساس جهان اسلام و اعلام موجودیت این دولت غاصب در منطقه غرب آسیا و به دنبال آن شکل گیری نهضت ها و تشکل های مقاومت براساس اصول و مبانی اسلام و بنیان گذاری گفتمان مقاومت اسلامی بر اساس اندیشه های امام(ره) به مفهوم عام و جبهه مقاومت به مفهوم خاص و افت و خیزهایی در نتیجه تقابل استکبار و اسلام به وجود آمده است . هویت جعلی و اشغال گرایانه رژیم صهیونیستی و عدم پایداری سیاست مداران این رژیم به حدود مرزی تعیین شده در سال ۱۹۴۸، سبب گردید تا فلسطینیان و نهضت های مقاومت اسلامی همچون حماس ، همواره نگاهی اشغالگر به رژیم اشغالگر قدس داشته و موجودیت نامشروع آن را باوجود پیشرویه های متعدد این رژیم به مخاطره اندازند. با پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و حرکت به سمت مرکز زدایی از غرب و شرق ، نگاه نوینی نسبت به محور مقاومت صورت گرفت . با توجه به این اصل و وجود دولت های استقلال خواه و مردم گرا در دیگر مناطق جهان که در امر مبارزه با امپریالیسم ایالات متحده کاملاً با ایران همسو بودند، فرصتی تاریخی برای تشکیل یک جبهه ضد امپریالیستی فراهم شده است . این وضعیت برای جبهه مقاومت بسیار مهم است؛ چراکه به این وسیله به مقابله با استکبار و جلوگیری از استمرار هژمونی آن پرداخته است.

با تشکیل سازمان سیاسی - نظامی حزب الله لبنان در سال ۱۹۸۲ با الهام پذیری از نظام ولایی ایران و مردم محوری جبهه مقاومت بجایی دولت محوری ، روند پیشرویه های رژیم صهیونیستی روبه افول نهاده و پس از ۱۸ سال برای اولین بار تجاوزها و اشغالگری آن رژیم در جنوب لبنان ، در سال ۲۰۰۰ متوقف و مجبور به عقب نشینی گردید. در نتیجه جبهه مقاومت موجودیت و بقاء خویش را در تقابل با رژیم اشغالگر قدس و امنیت ملی آن جستجو می کند و همواره مورد تجاوز و تهدید از جانب رژیم صهیونیستی و هم پیمانان غرب آن به ویژه ایالات متحده قرار گرفته است . با وقوع حادثه ۱۱ سپتامبر ایجاد درگیری های مذهبی و طایفه ای در کشورهای منطقه به صورت جدی در اولویت آمریکا و رژیم صهیونیستی قرار گرفت . افغانستان ، پاکستان ، عراق و لبنان نقاط بحرانی بودند که پتانسیل های این فتنه را داشته و هدف اصلی هم

ضربه به منافع جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت بوده است. در ادامه جنگ های ۳۳ روزه حزب الله در سال ۲۰۰۶ و ۲۲ روزه غزه در سال ۲۰۰۸ با شکست تهاجم رژیم اشغالگر قدس در جنگی چریکی و نامتقارن، ابعاد جدیدی یافت. همچنین سوریه که از دیرباز و به ویژه از سال ۱۹۶۷، همواره نگاهی اشغالگر به رژیم اشغالگر قدس داشته است. این امر با حکومت بشار اسد و نزدیکی بیشتر سوریه به محور مقاومت از طرفی و سابقه تاریخی نزدیکی جمهوری اسلامی ایران و سوریه، همچنین حمایت سوریه از حزب الله لبنان و نیروهای جهادی در فلسطین از سویی دیگر پیشران تحقق اهداف مقاومت گردیده است.^۲

انقلاب اسلامی ایران باهدف هم افزایی و کانون گرایی در محور مقاومت به طور عام و جبهه سازی در منطقه غرب آسیا به طور خاص به ویژه در جبهه فلسطین، لبنان، سوریه، عراق و یمن در برابر رژیم صهیونیستی، کشورهای مرتجع منطقه با محوریت عربستان و غرب به رهبری آمریکا نه تنها به نهضت های استکبارستیز منطقه و جهان حیات دوباره بخشید، بلکه بازتولید و گسترش این گفتمان را نیز همچنان وجهه همت خود قرار داده است. گفتمان حمایت از مستضعفان جهان، در عین خودداری از هرگونه دخالت در امور داخلی ملت های دیگر که در قانون اساسی ایران آمده، امر بدیع و بی نظیری است که در قانون اساسی هیچ کشور دیگری مشابه ندارد. اگر اقتضائات جامعه بین المللی و لزوم حفظ نظم جهانی نبود، مسلماً اجرای چنین اصل ارزشی، با عبارت «خودداری از دخالت در امور ملت های دیگر» هم مشروط و مقید نمی شد.^۳

لذا در شرایط و اوضاع کنونی باید اذعان کرد که گفتمان انقلاب اسلامی ایران در جهان اسلام و به ویژه منطقه غرب آسیا، در عرصه عملیاتی در قالب جبهه مقاومت بیش از هرزمانی، تجلی یافته و ازاین رو گفتمان های دیگر مثل جریان های سلفی تکفیری، جریان های پان عربیسم و قومی و ملی با شکست های پی در پی، یکی پس از دیگری، صحنه زورآزمایی با گفتمان اصلی انقلاب اسلامی ایران مبنی بر حمایت از محور مقاومت را ترک و یا باگذشت زمان از مبانی خود زاویه گرفته و رو به اضمحلال رفته اند. هرچند نگاه مقام معظم

۲. کریمی، ۱۳۹۶: ۱۲

۳. عمید زنجانی و توکلی، ۱۳۹۱: ۲۲۴

رهبری (مدظله العالی) در سیاست خارجی در قبال جبهه مقاومت، نگاهی کاملاً انسان دوستانه و در راستای انجام وظایف ایدئولوژیکی - مکتبی است، اما این موضوع هیچ گونه مغایرتی با تأمین امنیت و منافع کشورهای منطقه در زمینه ی دفاعی و نظامی ندارد. بدون تردید یکی از مهم ترین عوامل و مؤلفه های مؤثر در عملکرد جبهه مقاومت، تقویت بنیه دفاعی- نظامی این جبهه میباشد و بر اساس منظومه فکری امام خامنه ای (مدظله العالی)، توانمندی، خودباوری، نوآوری و ظرفیت سازی های جدید دفاعی و از همه مهم تر نقش حقیقی آموزه های دینی و اسلام ناب در آمادگی و ارتقاء دفاعی امری اجتناب ناپذیر و غیرقابل انکار است. دغدغه محققین در این پژوهش این است که چنانچه ابعاد، زوایای عمیق و رهگشای نقش فرماندهی کل قوا به ویژه تبیین شاخصی همچون؛ رهبری بنیه دفاعی-نظامی جبهه مقاومت برای اقشار و آحاد مختلف جامعه به ویژه نیروهای مسلح، مدافعان انقلاب اسلامی و محور مقاومت تبیین و گشوده شود روحیه جهادی و پیشتازی برای مقابله با تهدیدات و خطرات ناشی از بدخواهان ملت ایران ارتقاء یافته و جبهه مقاومت و استکبارستیزی در مکتب اسلام و انقلاب به حیات و حرکت خود پویایی بیشتری خواهد داد. بدیهی است از بین ابعاد و نقش های مؤثر در این حوزه، تبیین نقش مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در هدایت این جبهه ضروری می باشد و مسئله اصلی این تحقیق است، زیرا این نقش برای همگان آشکار نیست، به گونه ای که حتی برای نخبگان نیز تبیین نگردیده است.

لذا هدف اصلی پژوهشگران در این تحقیق تبیین نقش امام خامنه ای (مدظله العالی) در هدایت و رهبری جبهه مقاومت بوده و سؤال اصلی نیز عبارت است از؛ "نقش امام خامنه ای (مدظله العالی) در هدایت و رهبری جبهه مقاومت چگونه است؟". در خصوص اهمیت و ضرورت انجام این پژوهش میتوان به موارد زیر اشاره نمود:

شناخت و تبیین نقش رهبری در تقویت دفاعی -نظامی جبهه مقاومت و جریان های آزادی بخش و مؤلفه های تحقق آن ها، ارتقای کیفی اقدامات سازمان ها و نهادهای ذی ربط را در بر خواهد داشت و تقویت

گفتمان شناسی در تقویت بنیه دفاعی - نظامی جبهه مقاومت عدم انجام و استفاده از نتایج این تحقیق موارد ناخواسته و پیامدهای منفی ذیل را به دنبال خواهد داشت:

تداوم شبه پراکنی های دشمن و ایادی داخلی آنان در زمینه تقویت دفاعی و نظامی ایران از جبهه مقاومت باعث واگرایی خواهد شد و با توجه به افزایش فشارها، تهدیدات دشمن، تداوم حملات علیه جبهه مقاومت و سیاست های انفعالی خودی، باعث مغفول ماندن ابعاد گوناگون نیازهای دفاعی - نظامی نهضت ها و سطوح حمایتی از آن ها می شود که در توسعه مبارزات آنان کارکرد منفی دارد.

مبانی نظری

پیشینه شناسی

۱. پژوهش اول با عنوان دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان در منظومه فکری سید حسن نصرالله و تأثیر آن بر امنیت محور مقاومت که توسط پژوهشگران محمد مبینی و بهزاد قاسمی در دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام) در سال ۱۳۹۸ انجام پذیرفت. سؤال تحقیق عبارت است از دستاوردهای مقاومت اسلامی لبنان در منظومه فکری سید حسن نصرالله چیست و تأثیر آن در محور مقاومت کدام است؟ و نتایج تحقیق در این پژوهش پنج مضمون اصلی یعنی برتری عوامل معنوی، ساختار توانمند برتری اطلاعاتی و امنیتی، ایفاء نقش منطقه ای و برخورداری از حمایت یک قدرت منطقه ای به دست آمد.

۲. پژوهش دوم با عنوان تدوین راهبردهای دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران در منطقه آسیای جنوب غرب با رویکرد جبهه مقاومت و بیداری اسلامی که توسط پژوهشگر شهاب شریفی در دانشگاه عالی دفاع ملی و در سال ۱۳۹۵ انجام و سؤال تحقیق شامل راهبردهای دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران در منطقه آسیای جنوب غرب با رویکرد جبهه مقاومت و بیداری اسلامی کدام است؟ و نتایج آن عبارت است از: بیداری اسلامی و جبهه مقاومت پدیده هایی هستند که همبستگی مستقیم باهم دارند طوری که تغییر در یکی از

آوری چون شهید فخری زاده ، شهریاری و احمدی روشن ، علیمحمدی و رضاییژاد امروز استخوان در گلو و خار در چشم مستکبران عالم است.

مدل مفهومی تحقیق

روش تحقیق این پژوهش با رویکرد کیفی است و از آنجاییکه این تحقیق در پی تبیین نقش مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در تقویت بنیه دفاعی - نظامی محور مقاومت است ؛ بنابراین از روش توصیفی-تبیینی (اکتشافی) و با ابزار تحلیل داده بنیاد استفاده گردید. برای گردآوری اطلاعات از دو روش به شرح ذیل استفاده گردید: الف) روش کتابخانه ای علمی- تخصصی با استفاده از کلیه رساله های تحقیق ، کتاب های علمی و تخصصی در زمینه ی پژوهش ، مقالات علمی و پژوهشی، اسناد و مدارک دست اول ، آرشیو سازمان های رسمی، سایت های اینترنتی دانشگاهی و نقشه های منطقه ؛ ب) روش میدانی با استفاده از ابزارهای مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان . جامعه تحقیق به صورت هدفمند از بین خبرگان نظامی و غیرنظامی و متخصصان مرتبط و اثرگذار در جبهه مقاومت که دارای ویژگیهای آشنایی مناسب با منظومه فکری مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در حوزه جبهه مقاومت و دارای سابقه ی مؤثر خدمت در سطوح راهبردی جبهه مقاومت یا دارای آثار و سوابق علمی و پژوهشی مؤثر در حوزه تحقیق و رهبران و فرماندهان جبهه مقاومت میباشند. و حجم نمونه به وسیله روش هدفمند همگون و ناهمگون تا حد اشباع نظری انجام شده است . برای احصاء داده های مربوط به پاسخ به سؤالات تحقیق از ابزار داده بنیاد به روش زیر استفاده گردید: ابتدا کدهای مناسب به بخش های مختلف داده ها اختصاص یافت . این کدها در قالب «مفهوم» تعیین گردید که آن را «کدگذاری باز» می نامند.

تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

مرحله یکم - مفهوم برداری از داده ها (به دو صورت عینی و مفهومی) از طریق تبدیل متون انتخابی از جامعه نمونه (بیانات مقام معظم رهبری - بررسی اسناد و مدارک - مصاحبه های نیمه ساختاریافته) ۱ به گزاره ، گزاره ها به مفهوم ، مفاهیم به مقوله ، مقوله ها به مضامین . مرحله دوم - تداوم فرایند تجزیه و تحلیل پیرامون مقوله محوری (رهبری و هدایت) و احصاء سایر قضایای تحلیل و برقراری ارتباط بین آن ها. مرحله سوم - در تأیید مرحله دوم ، تعداد هفت جلسه (پنل) خبرگی در دعا، با حضور چهار تن از اساتید این حوزه و تعداد هفت دانشجوی دکتری در رشته علوم دفاعی راهبردی تشکیل و جواب عوامل (پاسخ ها) پس از بحث و بررسی و نقد و انتقاد احتمالی به صورت تز، آنتیتز و سنتز نهایتاً تأیید یا رد گردیدند.

مرحله چهارم - برای اینکه به نقش معظم له در تقویت بنیه دفاعی نظامی محور مقاومت جامعیت داده شود؛ مضامین استخراجی به عوامل پنج گانه علی، پیش برنده ، بازدارنده ، راهبردها و در انتها پیامدهای تقویت بنیه دفاعی - نظامی جبهه مقاومت تبدیل شدند. لازم به توضیح است مصاحبه - های انجام گرفته مشتمل بر ۱۸ نفر از شخصیت های سیاسی، نظامی، مذهبی از احزاب و گروه های مختلف داخلی و خارجی و حتی تعدادی از مدعوین ، سخنرانان و خبرنگاران کشورهای خارجی شرکت کننده در همایش شهید مقاومت در ۱۴ دی ۱۴۰۰ در تهران را برابر جدول ذیل شامل میگردد که در مصاحبه چهاردهم اشباع نظری حاصل شد اما به دلیل اینکه دریافت نظر تمامی گروه های جبهه مقاومت مدنظر بود لذا تا مصاحبه هجدهم (مصاحبه با نمایندگان گروه مقاومت انصار الله یمن ، آخرین مصاحبه)، فرایند انجام مصاحبه ادامه پیدا کرد.

نتیجه گیری:

طبق نتایج تحقیق، عوامل بازدارنده هدایت و رهبری جبهه مقاومت به شرح ذیل میباشند:

تلاش های تفرقه افکنانه استکباری در منطقه ؛ جنگ روانی از سوی استکبار بر علیه مقاومت منطقه ؛
واگراییهای منطقه ای و سوءاستفاده استکبار از این امر؛ تلاش استکبار برای حاکمیت دموکراسی غربی در برابر
مردم سالاری دین.

طبق نتایج تحقیق ، راهبردهای هدایت و رهبری جبهه مقاومت به شرح ذیل میباشند: ایستادگی و استقامت
؛ آمادگی و بصیرت ؛ ایجاد اقتدار بازدارنده.

طبق نتایج تحقیق ، پیامدهای هدایت و رهبری جبهه مقاومت به شرح ذیل میباشند:

رشد و توسعه فرهنگ مقاومت در منطقه ؛ توسعه خوداتکایی و نفی امنیت وارداتی در منطقه.

فهرست منابع:

۱. قرآن کریم ، ترجمه آیت ... مکارم شیرازی، (۱۳۸۸)، تهران ، انتشارات جمهوری.
۲. امام خامنه ای (مدظله العالی)، مجموعه بیانات ، قابل دسترسی در www.Khamenei.ir :
۳. احمدی مقدم و همکاران (۱۴۰۱)، تبیین نقش فرماندهی کل قوا در تقویت بنیه دفاعی-نظامی جبهه مقاومت ، تهران : دانشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی.
۴. داوند محمد، اسلامی محسن ، داوند حجت (۱۳۹۷)، تأثیر انقلاب اسلامی بر هندسه قدرت مقاومت اسلامی در غرب آسیا، تهران : فصلنامه مطالعات سیاسی جهان اسلام.
۵. دهشیری محمدرضا، حسینی فهرجی مجتبی (۱۳۹۸)، جایگاه گروه های فلسطینی در دیپلماسی مقاومت جمهوری اسلامی ایران ، تهران : فصلنامه گفتمان راهبردی فلسطین.
۶. شریفی شهاب (۱۳۹۵)، تدوین راهبردهای دفاعی و امنیتی جمهوری اسلامی ایران در منطقه آسیای جنوب غرب با رویکرد جبهه مقاومت و بیداری اسلامی ، تهران : دانشگاه عالی دفاع ملی.
۷. صالح اصفهانی اصغر، نظامیپور قدیر، کاظمی قمی حسن ، فرجی ایرج (۱۳۹۹)، الگوی جبهه مقاومت از دیدگاه امام خامنه ای، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک ، سال هجدهم ، شماره ۸۲.
۹. عمید زنجانی عباسعلی، توکلی محمدمهدی (۱۳۹۱)، مبانی دینی اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران ، تهران : فصلنامه حقوق ، شماره ۲۶
۱۰. غنی بهرام (۱۳۹۹)، ائتلاف سازی در سیاست منطقه ای جمهوری اسلامی ایران (مطالعه ائتلاف ایران ، روسیه و محور مقاومت در بحران سوریه)، تهران : دانشگاه عالی دفاع ملی.

۱۱. قاضیزاده کاظم (۱۳۷۷)، اندیشه های فقهی امام خمینی (رحمت الله علیه)، تهران: مرکز تحقیقات راهبردی ریاست جمهوری.

۱۲. کریمی ابوالفضل (۱۳۹۶)، نقش ج.ا.ایران در هویت بخشی به مجموعه امنیتی محور مقاومت، ماهنامه پژوهش ملل، دوره دوم، شماره ۲۰.

۱۳. گرجی محمدباقر، (۱۳۸۶)، مدیریت رفتار سازمانی، تهران: انتشارات نی، چاپ سوم.

۱۴. خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران (۱۲۷۹ - ۱۴۰۱)، صحیفه ۲۱ جلدی نور، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.

۱۵. احمدزاده، سید مصطفی (۱۳۹۶) «شاخص های طلبه مومن انقلابی از دیدگاه مقام معظم رهبری» فصلنامه سیاست پژوهی، دوره ۲، شماره هشتم، صص ۲۷.

۱۶. استراوس، آنسلم و کوربین جولیت (۱۳۹۰) نظریه ی مبنایی. ترجمه بیوک محمدی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

۱۷. کریپندورف، کلوس (۱۳۸۳). تحلیل محتوا: مبانی روش شناسی؛ ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نشر نی.

۱۸. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸) پیرامون انقلاب اسلامی، تهران، انتشارات صدرا، چاپ چهارم.

۱۹. محمدعلیزاده، اکبر (۱۳۹۷) الگوی پاسداری از انقلاب اسلامی، مطالعه بیانات مقام معظم رهبری، فصلنامه علمی پژوهشی «پژوهشنامه انقلاب اسلامی» شماره ۲، صص ۴۷-۷۰.

۲۰. نصیری فرد، عباس (۱۴۰۱) مفاهیم تکنیک ها و مهارت های جهاد تبیین بر پایه مدل ساختاری و مفهومی. تهران: دفتر نشر معارف.